

*M. A. Lorenzo de la Torre
Lluís
Maura*

Disenari porta-veu de l'Associació "Miperva,
Defensor dels interessos morals i materials d'Artá i sa comarca.

Redacció i Administració

Quatre Cantóns, 3 * ARTA

Dels treballs publicats ne son responsables els autors

N'os tornen els originals

PREUS

Espanya Trimestre 0'75 Ptas.
Any 3'00 »
Estranjer Doble

Any II

Artá, (Mallorca) 13 de Abril de 1918

Núm.

(Para LLEVANT)

JUSTICIA

La nueva constitución de las autoridades municipales que han de regir los destinos de ese pueblo durante el presente ejercicio, me hacen formular estas cuartillas, en admiración a las salientes, cuya primera figura fué representada por el muy inteligente señores D. Antonio Cano y Garcia; hombre de es, píritu altruista y luchador, cuya labor continua e incansable he seguido con todos supormenores cada vez que de ella se ha ocupado este periódico.

Justamente reconocida ha sido la actuación del Sr. Cano, y es un fiel exponente el artículo que en su elogio publicó LLEVANT, en uno de los números anteriores y que recién ha venido a parar a mis manos. No dudo que todos los Artanenses en general sabrán apreciar esa obra tan digna y de labor proficuo y que el único defecto que le encuentro es el corto lapso de tiempo que ha durado. Por lo demás: Que más pedir a un hombre que ha empleado todo su saber, toda su energia y todo su tiempo par el bienestar sus conciudadanos? Que más exigir de de un hombre que vela siempre por ellos y que procura en todos sus actos beneficiarlos en lo más mínimo? Creo que a hombres de esa naturaleza lo único que se les puede, que se les debe exigir es que continen ocupando el sitial del mando, puesto que ellos es en provecho de los que tienen que acatar sus mandatos.

Nunca desde que conozco a Artá y desde que sigo la marcha, el rumbo que a su progreso dan sus autoridades comunales, se ha conocido al frente de las mismas (me atrevo afirmarlo) un hombre como Don Antonio: Sencillo, sin ambiciones personales ni partidistas (el mal que por lo regular todos padecen) pero de corazón noble y generoso, de pensar alto y honuo sentir, ayudó al menesteroso; promulgó decretos con beneficios generales para todo el pueblo; con ánimo preocupose de la higienización del mismo; con predilección prestó atención a la enseñanza y cultura populares; saneó y llevó a a feliz termino las finanzas de la comuna, y en fin, muchas obras más que Vdes. mejor que yo saben.

En mis pocas colaboraciones publicadas en estas columnas, he dicho siempre cuanto es el amor que siento por Artá, lo mucho que me interesa todo cuanto a él le atañe; lo que me alegra cualquier obra de adelanto que en él se implante y las ansias que tengo por su engrandecimiento.

El Sr. Cano deja en condiciones inmejorables morales y materiales los destinos de ese pueblo. Que continuen, pues, las nuevas autoridades la marcha por él trazadas. —Que realicen los proyectos que dejó en carpeta. —Que luchen como él por el engrandecimiento de Artá. —Que beneficien como hizo Don Antonio, o sus conciudadanos. —Que se preocupen por la existencia de los mismos. —Que gobiernen sin favoritismos, ni actos de política rastroera con la única objeión de ver enaltecidos los que gobiernan, Je verio grande, y recibir el día e mañana al fenecer sus mandatos, las aclamaciones de sus componentes agradecidos y con deseos (como ha sucedido con el del Sr. D. Antonio Cano y Garcia) de verlos nuevamente reelegidos.

Así, es de esperar que lo hagan y me atrevo a augurarlos por cuanto en las nuevas autoridades hay hombres que indudiblemente sabrán desempeñar con acierto y equidad, la dificilísima tarea que el pueblo les ha confiado.

L. M. JOY PASTOR.

Buenos Aires Febrero 16 1918

La Lengua Mare

Discurs llegit per D. Andreu Bofoy, en la Festa Patriòtica.

Senyores, senyos i amics:

Tractaré senyors, d' una qüestió, que a tot bon mallorquí la sent dins lo mes intim de son cor car es vida de la seva propia vida, manifestació del pensament; lligam espiritual que uneix un home amb un altre home, a ço és la llengua; de la llengua nostra, que la sentim vibrar per dins tot nostre ser, que la duim dins nostres pro-

pies entranyes i que renegariem de la nostra naturalesa de mallorquins, si no li tributàsim, l'honor, l'acatament que se mereix.

El problema de la llengua, es un problema que ha preocupat profundament, intensament, als fills de les terres que ho parlen d'ença que la virior de la raça, ha correput per dins les seves veines, i s'ha lliurat fermament, patriòticament, del ignominios esclavatje en que la volien sotmetre, quan li pertoca un trono com a reina i soberana.

L'home, senyors, està per demunt dels altres sers de la creació, per a la facultat que té de la paraula; la paraula vé esser el veïcal de comunicació d'un individu amb un altre individu. Quan vos un home causa tristesa, que produeix esgarriaments de dolor sembla com una primavera sense flors, un arbre sense fulles sembla un crepuscle trist quan el sol moribond defalleix, es un suplici en la vida, greu, insoportable, y no li serà, senyors, mes suplici a l'home que posseix l'us de la paraula, li posin mil impediments perque lliurament usi de la seva propia llengua? idó, aixó, és comet, quan no mos deixen emprar-la en el gran que per justícia, per dret natural, pertoca dins nostra nacionalitat. Es un vil crim que's comet contra els drets del poble.

No vos retreure els títols de glòria que entorn de la nostra llengua esparnetjen, no cal que vos retregui els tresors de literatura antiga i moderna, que posehim, solsament bastaria esmentar un nom d'un mallorquí, gloriós, una mentalitat fecunda; el gran Ramón Lull, filosof que escrigué en llengua vulgar per donar-se a entendre al poble, i no fou obstacle aixó, perque logrés transpasar la seva gloria irradiant llum per dins tots els païssos d'Europa, honrés a Mallorca d'una manera universal.

Era aquell temps, senyors, en que la nostra llengua era considerada i admirada per tothom, quan la nostra llengua, triomfanta i opulenta, entrava con una senyora per dins les corts dels nostres reis i estenia son vol, com un aucell cançoner de les esplendideses de la seva patria i era tan estimada amiga del humil carboner, com de les gentils reines i princeses.

Per aixó, nosaltres els regionalistes, sentim el bull patriòtic que recó en mes in-

D. Monserrat Blanes Massanet

Ha mort a l'edat de 74 anys

Després de rebre devotament els Sants Sacraments

La seua esposa desconsolada, D.ª Margalida Blanes, son fill D. Rafel Q. metje de Sóller, ses filles D.ª Margalida i María Magdalena, i sos fills polítics D. Enric Galiano i D. Llorens Garcies, participen als amics, parents i coneguts tan irreparable pèrdua, suplicant qu'encomanin a Deu la seua Anima i asistesquin a sos funerals.

A. C. S.

tensidat cada dia, i la nostra naturalesa indòmita fa que despleguem, la nostra bandera a favor de la llengua nostra. Som regionalistes perquè sentim l'impulsu juvenivol consagrat al servei d'una causa noble i noble. Desitjam que la nostra llengua sia emprada en l'escriptura pels mallorquins, i així no es donarien els cassos que avui en dia passen, estrajant el castellà, perquè no hi ha cap raó favorable d'escriure amb una llengua forastera, lo que pensam, i en la correspondència de les relacions familiars son prova elocuent de lo que vos dic.

Algu s'ha pensat que nosaltres volem fer troças a Espanya que volem rompre la unidad nacional amb l'ús dels idiomes que existeixen a Espanya, que la volem fer petita, quan nosaltres lo que desitjam es engrandir-la, perquè amb l'enaltiment i cultiu de la prosa, poesia de cada llengua donin una bella flor de literatures, que sien el reflexe de l'anima dels pobles, i així en lloc de minorar la grandesa de Espanya l'augmenta, ja que consideram que té més d'un tresor, per lo tant, més rica, que es més que una nació o sia el conjunt de diferents nacionalitats amb una personalitat propia i una fesomia distinta que li marca les diferencies en el parlar.

Nosaltres volem lo que amb estreta justícia, no es pot rehusar; nosaltres tenim amb corbaoració nostra tota una tradició honorable, tot lo que és imatge de la raça, be sabem que se necessita energia, però nosaltres la tndrem, perquè estam confiats que enlairant la nostra parla vendrà ritmi-

cament el resurgiment i posarem totes les nostres forces al servei del nostre ideal que's el de veure una Mallorca Gran, redimida i renascuda.

Contribuí tots amb vostre concurs a l'engrandiment patri; vosaltres, senyoretas, que teniu el cor amatent als més preuats idealismes, siau les aimadores de la nostre parla, siau qui donen escalfor als nostres ideals; y vosaltres, senyors els que teniu fills ensenyantis a estimar nostra bella llengua i que l'vostre alligonament sia com el cantar del aucell vora el niu dels seus amors.

Y vosaltres amics, de Minerva, no deueu apagar el foc de l'entusiasme que alimenta vostre cor accentuau fermament vostra acció per l'engrandiment cultural d'aquest poble d'Artà, siau forts siau potents per assolir l'exit final del renaixement integral de Mallorca.

Patriotisme

En el moment que semblava mes difícil, la crisi ha tingut una solució patriòtica. Tots els horitzons semblayen tancats, deprés del fracàs d'En Maura a l'incorrer en l'erró imperdonable de voler contribuir uu Govern de grup, casi de tertulia. Tothom sentia sobre si el mateix el pés d'una decepció amarga. La gent mes esperimentada no sabia obirar

una solució... P es que de solució no n'hi havia més que una, la indicada amb clarividencia pel postro Cambó: l'acceptada en un gest de Rei p'el Rei.

I a la fi aquesta solució ha vinguda Quantinguerem la noticia de que el Rei havia convocat, al Palau a una conferencia dels caps de tots els grups parlamentaris, sentirem una confiança i no poguerem de que allí tots junts deliberant en presència del Rei, havien desosar mesquineses de criteri, prevencions i recels, i s'havien de convencer de que nous tempes exigeixen nous métodos de govern; conflictes nous fan imprescindible el sacrifici de tot lo petit devant de la necessitat imperiosa del viure.

El nou Govern representa la máxima suma de capacitats i d'eregies per a sortir de l'embolic actual.

Podrem dissentir en l'apreciació del valor respectiu del homes que l'integren; però representa els majors prestijis de la política espanyola. Ells son els més capacitats, en el critic moment actual, per a resoldre els conflictes greus que tenim plantejats: ells tindran tota l'autoritat necessaria per a imposar-se a tot-hom i restablir tants prestijis compromesos.

Per la nostra part no podem amagar que ens és cusa d'intensa satisfacció que el nostre Cambó hagi entrat en els Consells de la Corona, precisament amb el triomf de la solució per ell ereconisada i tan valentament sostinguda: aquesta solució que tot el país trobarà avui el major acte de patriotisme que podia esperar.

En un article de comentari de la situació que acabavem en el moment de rebre la nova de la formació del nou Ministeri, deiem que potser el Rei i en Cambó eren els únics que tenien fe en el patriotisme dels polítics i confessavem quant deplorable fora una decepció, que constituïria un quasi definitiu desengany. Alegremos ara de que la seva fe no hagi quedat defraudada, i de que amb ells el cor de tots els patriotes de debò s'hagi obert l'esperança.

Que el dia d'avui un respir de satisfacció ens revelarà a tots que acabem de sortir d'un mal somni que podria portar-nos a terribles conseqüències.

de "La Veu de Catalunya"

MINERVA

Aqueixa entitat, seguint la tasca educativa marcada en son reglament, una volta acabades las classes d'adults de l'escola nacional, ha organitzats cursos monogràfics p'els socis, dirigits pel seu president. Aquestes són:

Els dilluns, dimecres i divendres a les 8 i mitja de la nit: Classe general de Música, i a les 9, Gramàtica general i Llengua Catalana. Els dimarts i dijous a les 8 i mitja Dret i a les 9 Aritmètica.

Les classes son gratuïtes.

**

Segueixen els ensaïes de l'Orfeó i de la Secció de Declamació. Aquesta, te anunciada p'el pròxim diumenge dia 14 la representació en el Teatre Principal de l'hermosa Zarsuela ad tres actes *El Sacristán de la Atenea* de la Galeria Salesiana i p'el final el xistós juguet còmic d'en Pompenyus Jener *Agencia d'Informacions Comercials*.

Li desitjam éxit

**

Els diumenges al decapvespre han començat les *Lectures Intimes* que ja l'any passat s'organisaren.

El prop passat diumenge, tengué lloc la primera en que se llegiren i comentaren vants articles del llibre *Proses de bon seny* d'en Jaume Raventós que tendeixen a l'educació uel sentiment, i alguns fragments de l'Obra d'en Smiles *Ayuuate* per l'educació de la voluntat.

En la segona part se denà a conèixer la personalitat literaria d'en Joan Alcover, com a poeta deixant p'el pròxim diumenge l'estudi del mateix com a orador.

Se llegiren *El Votter de Miramar*, *El Rey*, *Cot loqui* i altres de ses belles poesies.

Durant aquest estiu, seguint setmanalment la tasca empresa se donaran a conèixer les principals figures literaries de la nostra patria.

No cal dir qu'es aquesta una obra de gran profit.

**

El nostre bon amic D. Llorens Joy Pastor resident a Buenos Aires, no s'oblida mai d'Artá i no content en treballar per l'expediment de LLEVANT, per aquelles terres, se preocupa també del progrés espirituaal d'Artá i de Mallorca. Ara mateix acaba d'enviar a l'entitat *Minerva* un donatiu en llibres per la seva Biblioteca.

La Junta acordà en sa darrera sessió d'arli un afectuós vot de gracies.

Voldriem tengués imitador s'exemplar conducta.

CRÓNICA

DE CA-NOSTRA

Després d'una partida de dies d'estar en estat molt greu el ninet segón del nostre amic el farmacèutic D. Jaume Sancho, a conseqüència d'una pulmonia, es entrat en franca milloria. Lo que celebrem vivament, desitjant estiga prest totalment restablert.

El nostre bon amic i col·laborador D. Juan Sancho Lliteras, ja millorat de la malaltia que ve sufrint parti cap a Barcelona per esser operat allà. Es estat operat oportunament i el seu bon estat dona confiança de que l'operació darà resultat satisfactori, per lo qual pregam a Deu.

Aquesta setmana passada vengué aquí de pas cap a les Coves l'actual Governador interí de la nostra Província el actual president d'aqueixa Audiencia territorial.

Igualment vengué d'excursió visitant les Coves, el dimars passat la secció de declamació dels Exploradors de Sant Llorens des Cardessar en numero de 33 dirigits p'el Sr. Vicari d'aqueixa població el Rt. D. Pere Santandreu, entusiasta fundador i director de tan hermosa institució que está destinada a fer gran benefici en el poble vecinat, en sa tasca educativa.

Segons llegim en la premsa de Madrid es objecte de grans elogis el nostre paísà D. Jeroni Lliteras (a) de Puta, per sa brillant veu de tenor i escola distingida, haguent cantat en una festa musical, logrant fer-li bissar algunes pessas i logrant entusiastas ovacions. Enhora bona a ell i a sa familia, desitjant-li exits falaguers.

Dia 10 a la nit va rebre el Sant Viatic i Extrema-Unció el bon patrici Artanenc, D. Monserrat Blanes. La noticia sorprengué a molts que no tenien noticia de sa recent malaltia i al divulgar-se causa commoció general, per esser una personalitat qui gosa de grans simpaties.

Deu vulga concedir-li una pronta milloria si convé.

Amb motiu de la trista noticia que acabam de donar ha vengut a passar alguns dies aquí per assistir a son pare, el distingit metge de Soller D. Ratal Q. Blanes.

Igualment ha vengut amb sa familia D. Enrique Galiano amb sa Sra. Esposa.

Durant aqueixa quinzena el temps ha seguit variable com dins el mars. En la setmana Santa i de Pasqua va fer uns quants dies de sol pero de nou ha plogut durant alguns dies, especialment el dilluns dia 8, en que feu fret molt i ploqué tot el dia. Semblava diada d'hivern. Els sembrats per ara van oe i si Deu ho vol l'anyada sera bona.

Dimecres les nines i nios del Col·legi de les Germanas de Sant Vicents de Paul, anaren a fer el Pan-caritat qu'anyalment acostumen.

A última hora quant ja anavem a tirar els originals al Correu, mos ha sorprès la fatal noticia de la mort de D. Monserrat Blanes Massanet.

Mor a l'edat de 74 anys empleats en el servici de Deu i consagrats a pujar rectament la seva familia. La pietat i fervor de cor, en que sempre, s distingí li valgueren l'ocupar els cà-

reg de President de l'Associació de Terciaris i de l'Adoració Nocturna de la que'n fou fundador.

Ha passat per aquest mon fent be. Amb la seva mort els pobres d'Artá perden un bon llimosner, l'Esglesia un de sos princials benefactors, sa familia un pare model de pares.

Que Deu l'haja premiat així com premia els justs, i doni a sa desconsalada familia la resignació necessaria per suportar tan gran pèrdua.

De cor mos associam a son dolor.

REGISTRE

Desde 4 de Març al 13 de Abril

NAIXEMENTS

Dia 4.—Bartomeu Ginart Artigues; Josep Cerdá Riera; dia 9.—Maria Oliver Vicens; Juan Serra Alzamora; dia 10.—Maria Ferragut Massanet; dia 16.—Pere Font Font; Antonina Ginard Gil; dia 18.—Llorens Mas Homar; Juan Tous Carrió; dia 19.—Miquel Ginard Perxana; Juan Ginard Servera; Miquel Linás Perxana; dia 23.—Llorens Febrer Pol; dia 24.—Sebastià Oliver March; Bernad Danús Pastor; dia 25.—Catalina Ferrer Terrassa.

Dia 2 d'Abril.—Gabriel Sancho Ribot; dia 6.—Antoni Pomar Reixach; dia 6.—Magdalena Lliteras Amorós; dia 9.—Ayna Bosch Gelabert.

Resumen 14 nins i 6 nines. Total 20.

Sien tots benvençuts.

MORTS

Dia 16 de Mars.—Cristófol Flaquer Gili (a) de Son Ametler, fadrí, de 69 anys, de rebliment cerebral; dia 16.—Catalina Sancho Gütscafré (a) Marinera, casada, de 44 anys, de tuberculosi pulmonar; dia 14 Martina Manuela Torres Vicens, de 2 mesos, de debilitat congénita, (pàrvula); dia 30.—Juanaina Ginard Sureda (a) Fuya, viuda de 80 anys, de vellesa.

Dia 1 d'Abril Margalida Servera Flaquer (a) Flor, casada de 45 anys, de càncer; dia 4.—Jaume Santandreu Torrens, (a) Figuerola, casat, de 90 anys, d'Arterio Esclorosis; da 4.—Antonina Font Sureda (a) Punyala, casada, de 74 anys, d'alecció orgànica; dia 8.—Juanaina Bauzá Torrens (a) Rolleta, fadrina, de 15 anys, de Tuberculosis Intestinal.

Resumen: 2 homos, 5 dones, i una nina. Total 8.

Al cel sien tots.

MATRIMONIS

Dia 19 de Mars.—Pere Salas Vives, amb Maria Gütscafré Tous (a) Gaire, fadrins; dia 31.—Jaume Bisquerra Llaneras, amo n'Antonina Bernat Sureda (a) Floreta, fadrins.

Dia 6 d'Abril.—Pere Pastor Mestre (a) Bebossó, amb Catalina Dalmau Negre (a) Beroy, fadrins; dia 11.—Sebastià Dalmau Negre (a) Beroy, amb Maria Solivelles Cnrsach (a) Moma.

Total 4.—Que puguen estar plegats molts anys.

GRAN COLMADO A ARTANENC d'en GUIÈM BUJOSA (a) Ganancia

SE VENEN BONS I BARATO

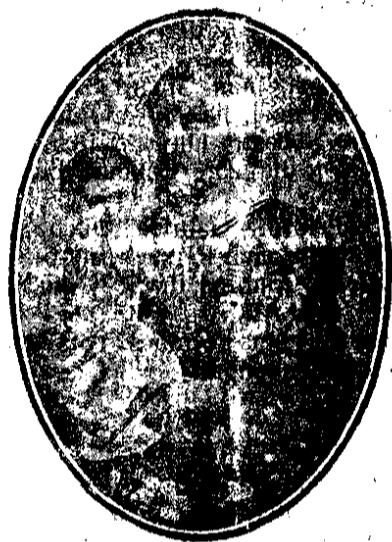
Comestibles de tota casta, licors, dolces, galletas, etc., etc. • Grandiós surtit de Perfumeria

Aquesta casa es s'unica depositaria dins Artá del ANIS TUNEL

Fixau-vos be en sa Direcció: **CARRE de PALMA, 3 - ARTA**

S'agencia Bujosa (a) Ganancia serveix amb esment, puntualitat i barato qualsavol encàrrec sa li fassa per ciutat i pels altres pobles de Mallorca

Despaig a Artá: Carré de Palma, núm. 3 • Despaig a Palma: Estanc d'es Banch de s'Oll

Grandes Almacenes

: *Juan José* :

de

Yda. Ignacio Figuerola

Sastreria Camiseria Merceria Zapateria Pañeria
Laneria Pañoleria Lenceria
Géneros de Punto Sederia, Artículos para Viaje
OBJETOS DE REGALO

Depósito de máquinas parlantes
— PATHEFONO —

PRECIO FIJO

Bando, 7, 9, 11. Boque, 118 ☎ Teléfono, 217

NO IMPORTA

MAI MES SORTÍ D' ARTA PER VESTIR DE SASTRE

EN LA

SASTRERIA

D'EN

* **Juan Juster** *

se talen i cusen tota casta de vestits d' homo
a la moda i a gust de cada qual

Direcció: Botavant, 14 • ARTA

NO COMPREU CAFÉ
que no passeu abans per sa botiga d'en

JAUME CABRER

que'l té bo i fresc

Allà hei trobareu tota casta de
comestibles i a tot preu

ARROS, VERDURES, PATATES, etc.

Carré de Antoni Blanes Juan - Antea Puput

FARMACIA
DE

Lierens Garcies

OBERTA A TOTES HORES

Las Farmacias medicinale
Aixerops de Cuba de L. Moray
preparat amb orna cuquera d'ARTA

FLASSETA DES MARXANDO

GRAN BOTIGA

AMB GÉNERO DE TOTA CASTA I A TOT PREU;

— CALSAT I DE MODA —

A CANA VIVES

CARRÉ DE PARROQUIA, 1

CAP BOTIGA

VEN EN MILLOS CONDICIONS QUE SA D'EN

Juan Vicens (a) Jan

Tota casta d'articles, comestibles, galletas, etc.
ES REPRESENTANT DE SA PERFUMERIA

L. GACCIO

TE DEPOSIT DE MAQUINES DE COSIR

PAPI I AUONS

Com també tota casta d'istruments musicals. Bandurrias, Guiterres, etc.

DIRECCIO: :: ALCARIOT, 3

ACADEMIA

de 1.ª i 2.ª ensenyansa

amb clases especials de

FRANCES I

CONTABILIDAD

Preparació per ingress en las
Uluis, Normals, Gorreres i
Colegials.

Professors especials

Per preus e informes
dirigirse a sou Director

D. Andreu Ferrer

MESTRE NACIONAL

**RONDAIES
DE MENORCA**
per

Andreu Ferrer

Un volum
en 4.ª 2 Pesas tes

GERMANIA, A LA LLIBRERIA DE

FERRER I SUREDA
ARTA

En aquesta Administració

podreu encarregar

tota casta de

IMPRESOS

Se serveixen amb prontitud

**LLIBRERIA, PAPALERIA
I CENTRE de SUSCRIPCIONS**

Ferrer i Sureda

Aquí trobareu paper de tota casta a la menuda i en gros, plocs,
llibretes, tintes, llapicaria, etc. etc.

Libres escolars i religiosos

— A TREU DE CATALEG —

s'encomanden da tota casta en tota puntualid

QUATRE CANTONS, 3 ARTA

Ensaimades i Panets

En lloch se troben millós que a la

Panaderia Victoria

ESFORNOU

Miquel Roca Castell

El sa botiga hei trobareu
sempre pans, panets,
galletas, bescuits,

rollets, i tota casta de pasticeria

TAMBÉ SE SERVEIX A DOMICILI

Metadat, prontitud, i economia

DESPAIG Carré de Palma, 3 bis. ARTA